

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

Vannregionmyndigheten (VRM) for vannregion Troms
Troms fylkeskommune
Fylkeshuset, Strandveien 13
Postboks 6600
9296 Tromsø

10.01.2013

Høringsuttalelse vesentlige vannforvaltningsspørsmål, vannregion Troms

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at dokumentet "vesentlige vannforvaltningsspørsmål, vannregion Troms" ligger ute til høring. Vi synes det er bra og viktig at vi får mulighet til å medvirke i disse spørsmålene. Vi er positive til at vannforskriften vil gi norsk vannforvaltning et ordentlig løft, selv om det fortsatt mangler betydelige ressurser for å gjennomføre prosessene og det planlagte arbeidet slik det var tiltenkt. Her er vårt høringsvar.

Oppsummering

FNF Troms mener at:

- de vesentlige vannforvaltningsspørsmålene må omhandle finansiering, medvirkning og kunnskapsgrunnlaget. Dette er blant de klart viktigste utfordringene i vannregionen.
- det må gjøres en prioritering av utfordringer i vannregionen.
- det må inkluderes oversikt over antall vannforekomster som er påvirket av de hyppigst registrerte påvirkningene i vannregionen.
- miljøutfordringene knyttet til oppdrettsvirksomheten bør prioriteres høyere.
- brukerinteresser for friluftsliv er godt beskrevet, men vi ønsker at folkehelseperspektivet også blir inkludert.
- interessekonfliktene rundt vannkraft, oppdrett og friluftsliv er hovedsakelig godt beskrevet, men vi har noen utfyllende kommentarer.

FNF Troms vil påpeke følgende i forbindelse med høringen Vesentlige vannforvaltningsspørsmål, vannregion Troms:

Formålet med dokumentet "vesentlige vannforvaltningsspørsmål" er å synliggjøre de viktigste utfordringene en står overfor for å kunne oppnå eller opprettholde minst god økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomstene, både regionalt i Troms og i de seks vannområdene. I dokumentet som ligger til høring er det hovedsakelig fokus på hvilke påvirkninger (fysiske, biologiske og forurensing) som utgjør de største utfordringene. FNF Troms mener at dette selvfølgelig er viktig, men at de vesentlige vannforvaltningsspørsmålene og utfordringene også kan løftes opp fra de konkrete påvirkningsfaktorene. Det er særlig tre tema vi mener det er nødvendig å inkludere som vesentlige utfordringer i vannarbeidet: finansiering, medvirkning og kunnskapsgrunnlaget.

FNF Troms, Fylkeshuset, Pb. 6105, 9291 Tromsø
Tlf: 776 42131 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for natur- og friluftslivorganisasjoner i Troms og representerer over 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening.

Vesentlige utfordringer / vannforvaltningsspørsmål

Finansiering

FNF Troms mener at den kanskje viktigste utfordringen for vannarbeidet er knappheten på finansiering og ressurser. Dette må komme tydelig fram i dokumentet. Arbeidet etter vannforskriften er omfattende og dersom en skal ha mulighet til å lykkes er en avhengig av tilstrekkelig finansiering. Rammevilkårene må økes i hele tiltakskjeden, både gjennom Statsbudsjettet, på vannregionnivå, vannområdenivå og i kommunene. En er avhengig av et spleiselag mellom staten og fylkeskommunen for å oppnå miljømålene. FNF Troms håper at dette er noe fylkeskommunen er villig til å satse på og at de fra sin side vil bidra med tilstrekkelige midler. Mangelfull finansiering går også ut over de to neste vesentlige utfordringene vi ønsker å bemerke, medvirkning og kunnskapsgrunnlaget.

Medvirkning

For å få til en vellykket og helhetlig vannforvaltning er det svært viktig å få til en reell og bred medvirkning. I denne anledning ønsker FNF Troms å trekke fram det som står i § 27 i vannforskriften:

”Vannregionmyndigheten skal i samarbeid med vannregionutvalget tilrettelegge for at alle interesserte gis anledning til å delta aktivt i gjennomføringen av denne forskriften og særlig ved utarbeidelse, revisjon og oppdatering av forvaltningsplaner og tiltaksprogrammer.”

Det er mange natur- og friluftslivsinteresserte som er opptatt av reine friske vann med velfungerende økosystemer. Organisasjonene kan bidra med unik lokalkunnskap og engasjement, så lenge det blir lagt til rette for det. De frivillig har en egeninteresse i å bidra med sin kunnskap, spesielt fordi arbeidet med vann har stor betydning for blant annet jakt, fiske, miljø, opplevelser og naturens egenverdi.

Vi ønsker derfor å medvirke videre i prosessene i vannforvaltningen, både lokalt og regionalt. Ikke minst er det viktig at vannregionmyndighetene og de ansvarlige for vannområdene sikrer at ulike interessegrupper får bedre muligheter til medvirkning i det videre arbeidet.

FNF Troms minner om at de fleste av oss har få muligheter til å delta på møter på dagtid i uken, da frivillige jobber med dette på fritiden. Ordet «tilrettelegge» i § 27 forplikter til mer enn å bare sende dokumenter på ordinær høring. På side 19 i dokumentet, under ”Medvirkning gjennom hele prosessen”, står det også nettopp at *”medvirkning skal ikke bare skje gjennom høringer”*. FNF Troms takker for å bli inkludert i regional referansegruppe. Her sitter vi blant annet med organisasjoner som Naturvernforbundet i Troms, Norsk Ornitologisk Forening avd Troms og Troms JFF. Vi vil likevel påpeke, noe vi også har fått tilbakemelding om av noen av de andre organisasjonene, at vi finner det overraskende at VRM ikke har invitert/tatt initiativ til noen møter med gruppa. Dette er ønskelig. FNF Troms vil presisere at vi har fått spilt inn og har hatt god kontakt med VRM det siste året, i alle fall i deler av prosessen, men vi vil oppfordre til et enda bredere og mer aktivt initiativ fra VRM til medvirkning og aktivering av blant annet referansegruppa.

Noen gode tips for medvirkning av frivillige organisasjoner kan som nevnt være å holde møtet på kveldstid. Et annet tips er å benytte retorikk og begreper i invitasjoner/annonser osv som fenger folk flest. Dersom det for eksempel står *”Vannregionmyndighet arrangerer høringsmøte i vannområde Balsfjord-Karlsøy om vesentlige vannforvaltningsspørsmål i oktober”* så har du fort en håndfull begreper som folk ikke har noe som helst forhold til eller interesse av. Dersom en snur på det og spør noe som: *”Er det mindre fisk i elva di enn før?”*, *”Kan du bade i elva bak huset*

ditt?”, osv, vil en sannsynligvis nå folk på en annen måte og stimulere til mer direkte lokal medvirkning. Ta gjerne kontakt med oss i FNF Troms, eller regionale ledd i natur- og friluftsansjonene i fylket, for at vi sammen kan forsøke å få flest mulig med på slike møter.

En satsing på reell og aktiv medvirkning i tiden framover, blant annet fra natur- og friluftsansjoner, vil igjen bidra til et styrket kunnskapsgrunnlag.

Kunnskapsgrunnlaget

Det tredje vesentlige vannforvaltningsspørsmålet vi ønsker å ta opp er kunnskapsgrunnlaget. I kapittel 14 ”Kunnskapsgrunnlaget” i dokumentet står det: *”Men det er betydelige mangler i kunnskap om tilstanden i vannforekomstene”*. Det er flott at dette nevnes, men vi mener det er nødvendig å løfte denne problematikken til et hovedtema. Et godt kunnskapsgrunnlag utgjør jo hele fundamentet for å utarbeide effektive forvaltningsplaner og å oppnå ønskede miljømål. Vi savner også en presisering og oversikt i dokumentet over hvor stor andel av vannforekomstene som faktisk er karakterisert. I vann-nett kan en se at 52,6 % av den økologiske tilstanden til overflatevannet i vannregion Troms er udefinert. Hva gjelder kjemisk tilstand er 99,2 % udefinert. Vi er klar over at dette blant annet henger sammen med knapphet i ressurser og at mange av vannforekomstene kan antas å ha god tilstand, men det er viktig at det kommer klart nok fram hvilke kunnskapsgrunnlag det videre arbeidet baserer seg på.

Prioritering

Under kapittel 6 ”Vesentlige vannforvaltningsspørsmål for vannregion Troms” er det beskrevet mange påvirkninger som kan være utfordringer for vannmiljøet i fylket. FNF Troms synes at flere av disse er godt beskrevet og vi vil særlig trekke fram vann- og vindkraftutbygging som vi er enige at kan ha stort konfliktpotensial i forhold til økologisk tilstand. Vi vil likevel påpeke at vi savner en prioritering av utfordringene og påvirkningene i vannregionen, noe som er VRMs ansvar å utarbeide. I vannområdene er det gjort prioriteringer, men dette er også viktig å gjøre for hele vannregionen for å kunne danne seg et oversiktsbilde og utføre en helhetlig vannforvaltning.

Statistikk

Vi etterlyser også en oversikt over antall vannforekomster som er påvirket av de hyppigst registrerte påvirkningsfaktorene i vannregionen. Dette ville egnet seg presentert i tabellform. Også i presentasjonen over påvirkningsfaktorene i vannområdene mener vi det ville styrket dokumentet om det lå ved en bedre statistisk oversikt. I likhet med vannregionnivå, mener vi at det burde opplyses om antall vannforekomster som er påvirket av de ulike påvirkningsfaktorene. Vi vet at dette kan finnes i vann-nett, men vi mener det er naturlig å inkludere det i dette dokumentet. Det vil både skape større forståelse for hvorfor prioriteringene er gjort som de er, gjøre det lettere for folk flest å få oversikt over utfordringene og skape et mer konkret grunnlag for en forvaltningsplan.

Hovedutfordringer i vannområdene

Vannkraft

Under temaet ”vannkraft” i vannområdene nevnes kun anleggene som har fått konsesjon. Vi anbefaler også her, som i utfordringene i vannregionen, å ta med utfordringene rundt framtidige utbygginger, særlig der en vet at mange saker ligger inne hos NVE. Under for eksempel 9.2.3 ”Hovedutfordringer i vannområdet (Balsfjord – Karlsøy)” nevnes det et fåtall eksisterende vannkraftkonsesjoner, mens det for eksempel per i dag ligger inne hele 19 konsesjonssøknader for vannkraft bare i Tromsø kommune. Dette burde nevnes da det utgjør en stor utfordring for vannmiljøet i tiden framover, selv om vi enda ikke vet hvor mange som vil bli realisert. Denne tematikken, framtidige vann- og vindkraftutbygginger, er også noe vi anbefaler å inkludere under uavklarte problemstillinger. FNF Troms mener for øvrig at vannkraftutbygging er blant de største

utfordringene for vannmiljøet i Troms i tillegg til de nevnte finansiering, medvirkning og kunnskapsgrunnlaget.

Oppdrettsvirksomhet

FNF Troms stiller seg spørrende til at oppdrettsvirksomhet kun er prioritert på "topp-seks-listen" i kun et vannområde. I Senja vannområdet er det prioritert som den 6. viktigste påvirkningstypen. Vi er overrasket over at for eksempel ikke oppdrettsvirksomheten er listet med høyere prioritet i for eksempel Harstad - Salangen vannområdet. Som det også står tidligere i dokumentet, under 6.3, finner en den tetteste aggregeringen av havbrukslokaliteter for laks og ørret i Troms i vannområde sør, i Astafjordområdet. Det står også at både forvaltning og næring har sett behov for endringer i lokalitetsstruktur og drift for å bedre og forebygge smitte og fiskesykdom. Under 9.3.3 står det også at Astafjordområdet har vært utsatt for sykdom og Midtre Gullesfjord er målt til moderat tilstand. Indre deler av Grovfjorden er også betydelig belastet. Dette alene tilsier at oppdrettsnæringen er en stor utfordring for vannmiljøet, og da er fare for rømming og villaksbestanden ikke inkludert. I dette vannområdet nevner også 7 av 8 kommuner oppdrett som en vesentlig utfordring i sine kommuner.

Riksrevisjonens nylige undersøkelse av havbruksforvaltningen peker på betydelige miljømessige utfordringer og stiller spørsmålsteget ved bærekraftigheten til dagens oppdrettsnæring. Erfaringer viser også at 10-20 % smolt rømmer fra anleggene og blander seg med villfisk. På dette stadiet er fiskene vanskelige å skille med det blotte øyet, men DNA`et er like fullt forskjellig. Målet om at påvirkninger som truer laksens genetiske mangfold skulle reduseres til et ikke-skadelig nivå innen 2010 er ikke nådd. Også i Troms er mange av elvene påvirket av rømt oppdrettsfisk. FNF Troms mener at oppdrettsvirksomheten i Troms, med sine mange ulike påvirkninger, må løftes opp i prioriteringen av vesentlige utfordringer. Dette gjelder også særlig med tanke på den ventede kraftige veksten i næringen i nord, noe som også kan gå inn som en uavklart problemstilling.

Vesentlige brukerinteresser

FNF Troms synes det er meget positivt at friluftsliv er inkludert som en viktig brukerinteresse. Dette er interesser som omfatter hele vannregionen. Som nevnt tidligere i denne uttalelsen har vann stor betydning for blant annet jakt, fiske, miljø, opplevelser, landskap og naturens egenverdi. Både vassdrag, fjellvann, strender og fjorder er kilde til naturbetinget livskvalitet og bedret folkehelse til allmennheten. Vi anbefaler at nettopp folkehelseperspektivet inkluderes i denne sammenheng. Folkehelse er sammensatt og krever en helhetlig tilnærming, men vi anbefaler at vannet og friluftslivets verdi for folkehelsen løftes opp og inkluderes i denne sammenheng.

Vi ønsker å presisere at friluftsliv er landets største enkeltkilde til fysisk aktivitet og 90 % av Norges befolkning deltar i løpet av året. Det er førstevalget for de som ønsker å komme i form, de innaktives foretrukne aktivitet, har lave investeringskostnader, er lavterskel og sosialt utjevne. Friluftslivet favner bredt og fanger ofte opp de som detter utenfor konkurransebasert aktivitet, samt er en aktivitet hvor nettverk dannes og styrkes. Friluftsliv har dokumentert positiv effekt på fysisk og psykisk helse, og flere forskningsrapporter viser at naturopplevelser kombinert med fysisk aktivitet er blant de viktigste faktorene for vår totale helsetilstand. Vann er en av de viktigste forutsetningene og motivasjonsfaktorene for friluftsliv, både direkte i form av for eksempel bading og fiske, men også i form av opplevelse, lyd, intakte landskap m.m.

Interessekonflikter i vannregionen

FNF Troms synes det er positivt at interessemotsetningene rundt vannkraftutbygging, oppdrettsvirksomhet og friluftsliv i fylket er beskrevet. Vi synes det er en god beskrivelse av temaet vannkraftutbygging og friluftsliv. Vi kjenner oss igjen i at en av de største utfordringene natur- og friluftslivinteressene i fylket møter i dag er vannkraftutbygging. Særlig utgjør

de nevnte småkraftutbyggingene en trussel. FNF Troms synes det er gledelig at fylkeskommunen påpeker behovet for å utarbeide en helhetlig plan for verdifulle landskaps-, friluftsområder og kulturlandskap i Troms. Vi håper dette prioriteres. Vi håper også at den regionale planen for vind- og vannkraft i Troms vil ivareta miljømålene og natur- og friluftinteressene på en god måte. FNF Troms ikke er imot alle former for utbygging, men mener at det er viktig å velge de minst konfliktfylte prosjektene som ikke går ut over viktige verdier for natur, friluftsliv, biologisk mangfold, landskap m.m.

I temaet knyttet til revisjon av gamle kraftverk, mener FNF Troms at en må kunne ha en revurdering av kvalitetskrav og tiltak ved eksisterende kraftverk hvert 6. år. Det bør kunne gis nye krav til blant annet minstevannsføring og grenser for raske variasjoner i vannføringa, trygge system for sikring mot tørrlegging av elv ved feil og magasinnivå som oppfyller sesongmessige nivåkrav for å sikre gyting og uhindra vandring for fisk. Dette er viktig for å sikre godt økologisk potensial og for at økosystemene skal kunne fungere.

FRIFO, Naturvernforbundet, Norske vasskraftkommuner m.fl. har klaga Norge inn for ESA med krav om blant annet at dagens miljøkrav i Vannforskriften skal gjelde fullt ut ved revisjon av gamle vannkraftkonsesjoner og at konsesjonsvilkår som påvirker vannforekomstens tilstand må kunne bli justert hvert 6. år i tråd med direktivets krav. FNF Troms vil påpeke at det er viktig å avvente svar fra ESA før revisjoner blir gjennomført. En må likevel ikke vegre seg for å gjennomføre habitatforbedrende tiltak, fisketrapper og lignende, selv om kraftverkene ikke er til revisjon. Det er et stort potensial for å forbedre levevilkårene til mange arter, selv uten produksjonstap.

Hva gjelder interessekonflikttemaet knyttet til oppdrett synes vi dette er godt beskrevet. Vi vil bare påpeke ordvalget ”*Det blir hevdet fra elveeierlag, fiskeforeninger, friluftsliv – og naturorganisasjoner at rømt oppdrettsfisk påvirker særlig laksefiskeinteressene i flere av elvene i fylket og også interessene generelt til friluftslivet med ønske om intakte vassdrag og fjorder.*” Vi mener at dette ordet uttrykker en viss skepsis og at den påfølgende tematikken da ikke blir tatt helt på alvor. Det er dokumentert at oppdrettsfisk påvirker flere av elvene i fylket, og da også laksefiskeinteressene, og FNF Troms kan bekrefte at det påvirker interessene til mange friluftslivinteresserte. FNF Troms er heller ikke imot all oppdrett, men mener en må være svært varsom i denne næringen særlig med tanke på all dokumentasjon som finnes på de miljømessige utfordringene.

FNF Troms har ikke funnet noe om kostholdsråd i dokumentet. Vi kjenner ikke godt til hvilke kostholdsråd som finnes i Troms, men mener at dette kan være aktuelt å inkludere. For eksempel kan forurensing av havneområder og fjorder komme i konflikt med allmenn utnyttelse av havressursene, både til rekreasjon og matauk.

FNF Troms ønsker Troms fylkeskommune lykke til i arbeidet med å ferdigstille dokumentet om vesentlige vannforvaltningsspørsmål.

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Kopi:
Fylkesmannen i Troms